

Kraków 14.06.2023 r.

Dr hab. n. med. Małgorzata Wójcik, prof. UJ

Klinika Endokrynologii Dzieci i Młodzieży,

Katedra Pediatrii, Instytut Pediatrii

Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

W Krakowie

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani lek. Doroty Charemskiej

pt. „Analiza wybranych czynników demograficznych i klinicznych oraz schematów leczenia dzieci z nowo rozpoznaną cukrzycą typu 1 w latach 2000-2018”

wykonanej pod kierunkiem Pani Promotor

Prof. dr hab. n. med. Barbary Głowińskiej-Olszewskiej

sporządzona na wniosek Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z dnia 27.04.2023 r.

Przedstawiona mi do recenzji Rozprawa Doktorska, której autorką jest Lekarka Dorota Charemska stanowi podsumowanie retrospektywnej analizy danych z dokumentacji medycznej 705 pacjentów pediatrycznych z nowo rozpoznaną cukrzycą, w tym 687 z cukrzycą typu 1 hospitalizowanych w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie w okresie od 01.01.2000 do 31.12.2018 r. Tematyka pracy jest aktualna, dotyczy istotnego problemu, ponieważ cukrzyca stanowi obecnie jedną z najczęstszych chorób przewlekłych, występującą na całym świecie, we wszystkich grupach wiekowych

i niezależnie od płci. Szacuje się, że obecnie na różne typy cukrzycy na całym świecie choruje niemal 500 milionów ludzi, a każdego roku na cukrzycę typu 1 zapada niemal 100 tysięcy dzieci w wieku poniżej 15 lat. Jest to zatem jedna z najczęstszych chorób przewlekłych w populacji pediatrycznej, co także kilkakrotnie podkreśla w swojej pracy Doktorantka. W ostatnich dekadach na świecie obserwowany jest systematyczny wzrost liczby nowych zachorowań na cukrzycę typu 1. Niepokojące dane dotyczą szczególnie tych krajów, w których liczba nowych przypadków systematycznie zwiększa się z roku na rok. Do takich należy również Polska. Z przykrością należy stwierdzić, że pomimo jednoznacznego stanowiska ekspertów i starań organizacji pozarządowych, w tym towarzystw naukowych i organizacji zrzeszających pacjentów, w naszym kraju dotychczas nie powstał rejestr nowych przypadków cukrzycy typu 1. Dane epidemiologiczne, którymi dysponujemy pochodzą wyłącznie z badań naukowych prowadzonych w pojedynczych ośrodkach bądź w porozumieniu pomiędzy kilkoma ośrodkami klinicznymi. Ponadto dane te zbierane są często przez wiele lat i publikowane dopiero po ich ostatecznym opracowaniu. Z tych powodów często dotyczą stanu już minionego i trudno je odnosić do aktualnej sytuacji. Z tych wszystkich wyżej wymienionych przyczyn wszelkie inicjatywy naukowo-badawcze zmierzające do uaktualnienia danych dotyczących zachorowalności na cukrzycę typu 1, stanu pacjentów w chwili zachorowania i dodatkowych danych klinicznych mają nieocenioną wartość nie tylko poznawczą, ale także użytkową. Mogą stanowić bardzo dobry przykład translacji wyników badań naukowych na praktykę kliniczną.

Recenzowana Rozprawa Doktorska Pani Lek. Doroty Charemskiej jest pracą o typowym układzie monografii, liczącą 196 stron. Właściwa część pracy liczy 144 strony. Została poprzedzona spisem treści oraz starannie przygotowanym wykazem skrótów. Na końcu Doktorantka zamieściła natomiast streszczenia pracy w języku polskim i angielskim, spisy rycin i tabel, wykaz piśmiennictwa (200 pozycji) oraz kopię zgody Komisji Bioetycznej. Struktura pracy jest czytelna, podział na poszczególne części prawidłowy i logiczny. Zrozumienie przedstawionych treści ułatwiają liczne, starannie przygotowane ryciny i przejrzyste tabele. Na szczególne wyróżnienie stanowi niezwykle staranny układ graficzny tekstu, w tym krótkie podsumowania po każdym podrozdziale oraz fragmenty pogrubionego tekstu w „Dyskusji”. Ten zabieg edytorski ułatwia skupienie uwagi czytelnika na najistotniejszych zagadnieniach. Ma to szczególne znaczenie w przypadku Rozprawy Doktorskiej o tak dużej objętości. Wskazana byłaby jednak większa konsekwencja posługiwania się wprowadzonymi skrótami np. CT1 dla „cukrzycy typu 1”. Raz wprowadzony skrót powinien być stosowany w dalszych częściach tekstu.

Praca rozpoczyna się od „Wstępu”, w którym Doktorantka przedstawiła podstawowe informacje dotyczące definicji, klasyfikacji, epidemiologii, patogenezы, objawów i leczenia cukrzycy typu 1. Chciałabym zwrócić uwagę na nieco nieczytelne przedstawienie danych dotyczących epidemiologii (Rozdział 1.3 Epidemiologia Cukrzycy Typu 1 – CT1). Doktorantka przedstawiła dane dotyczące cukrzycy dość chaotycznie, podając jednocześnie zarówno informacje dotyczące cukrzycy ogólnie, jak i cukrzycy typu 1. Przeredagowanie tej części mogłoby znacząco poprawić jej czytelność i ułatwić zrozumienie. Z kolei w podrozdziałach 1.4 Objawy Kliniczne Cukrzycy Typu 1 oraz 1.5 Etiopatogeneza Cukrzycy Typu 1 zabrakło odniesień do piśmiennictwa. Rozdział II zawiera szczegółowe uzasadnienie podjęcia badań. Doktorantka przedstawiła w nim także cele ogólne oraz szczegółowe Rozprawy. Rozdział III zawiera wstępny opis badanej grupy, kryteria włączenia i wyłączenia oraz informacje o zgodzie Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. W kolejnym, IV rozdziale Doktorantka szczegółowo przedstawiła metody badawcze, a w kolejnym V metody statystyczne. Rozdział VI zawiera szczegółową charakterystykę całej badanej grupy. W tym rozdziale pojawiają się informacje, które moim zdaniem mogłyby znaleźć się w rozdziale „Wyniki”. Chodzi min. o wyniki analizy związku pomiędzy rokiem zachorowania a wiekiem. Analizę liczby przypadków w poszczególnych latach można by z kolei uzupełnić o odniesienie do liczby dzieci w populacji ogólnej Województwa Warmińsko-Mazurskiego, co umożliwiłoby obliczenie współczynników zapadalności. Takiej istotnej analizy zabrakło, chociaż zgromadzony materiał był wystraczający do jej przeprowadzenia. Praca zyskałaby na wartości także, gdyby analiza zachorowań w zależności od miejsca zamieszkania została odniesiona do ogólnej liczby dzieci zamieszkujących miasta i wsie. Bardzo wartościową częścią Pracy jest szczegółowa analiza stanu klinicznego dzieci w chwili rozpoznania cukrzycy typu 1. Ten niezwykle precyzyjny opis uwzględniający wiele aspektów klinicznych oraz biochemicznych pozwala na wysunięcie trafnego wniosku o znaczącej, systematycznej poprawie stanu zdrowia dzieci w chwili przyjęcia do szpitala w analizowanym okresie. Jak zauważa Doktorantka miały na to wpływ większa czujność rodziców i lekarzy prowadzące do wcześniejszego postawienia rozpoznania, a zarazem do uniknięcia ciężkich zaburzeń metabolicznych. Zastanawiająca jest przyczyna znamiennej wyższej wartości stężenia HbA1c dziewcząt w porównaniu do chłopców. Ponadto wszystkie 4 przypadki obrzęku mózgu także wystąpiły wyłącznie u dziewcząt. Szkoda, że Doktorantka nie rozwinęła tych wątków w „Dyskusji”.

Omówienie wyników zostało przedstawione w rozdziale „Dyskusja”. W tej części Doktorantka w krytyczny sposób odniosła się do rezultatów własnych badań konfrontując je z danymi z piśmiennictwa. Dojrzały sposób analizowania własnego materiału wraz z krytycznym odniesieniem do publikacji innych naukowców potwierdza dobrą znajomość tematyki związanej z przedmiotem badań. Na szczególną uwagę zasługuje fragment poświęcony ewolucji zaleceń dotyczących postępowania w cukrzycowej kwasicy ketonowej. Jednak z uwagi na jego bardzo ogólny charakter, mógłby raczej stanowić część „Wstępu”. Właściwą część Rozprawy zamykają „Wnioski”. W tym rozdziale w 12 punktach Doktorantka syntetycznie podsumowała najistotniejsze obserwacje.

Biorąc pod uwagę retrospektywny charakter pracy, liczebność grupy, czas objęty analizą oraz nie zawsze doskonałą dokumentację medyczną jako źródło danych, należy z uznaniem podkreślić, że Doktorantka pod nadzorem Pani Promotor wykonała pracę o niezwykle dużej wartości. Recenzowana Rozprawa Doktorska stanowi wyjątkowe źródło informacji dotyczących epidemiologii cukrzycy typu 1 w populacji pediatrycznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W całości oceniam recenzowaną Rozprawę Doktorską bardzo dobrze, a zamieszczone powyżej uwagi nie umniejszają jej wartości. Mam nadzieję, że pozwolą one Doktorantce na jeszcze lepsze opracowanie materiału w trakcie przygotowywania publikacji.

W mojej ocenie Rozprawa Doktorska lek. Doroty Charemskiej stanowi samodzielne rozwiązanie problemu naukowego oraz potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną autorki i zdolność do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Spełnia zatem warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789).

Niniejszym wnioskuję do Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie Pani lek. Doroty Charemskiej do dalszych etapów obrony pracy doktorskiej, według stosownych wymagań i przepisów prawa.

Dr hab. n. med. Małgorzata Wójcik, Prof. UJ

